

ILEANA PREDESCU

Există un inefabil...

Nu prea sînt obișnuită să vorbesc despre meseria mea. Și nici să scriu. Poate că e aici — dincolo de orice exces de modestie, de care aș putea fi bănuită — o confirmare a faptului că mi-e mai ușor să mă exprim pe mine însămi, decît să mă explic. Și, de altfel, nici nu e prea bine spus „pe mine însămi”; mai degrabă, pot zice că mă exprim „prin mine însămi”. (Iată, am scris abia trei rînduri și trebuie... să mă explic!)

Poate, cu cele de mai sus, am și făcut o clasificare. Teoreticienii se pricep mai bine să numească una ori alta dintre tendințe, dar se va înțelege, cred, că m-am referit la acei actori care sînt de fiecare dată altceva, altcineva. E cazul meu. Și ar mai trebui să adaug, pentru întregirea imaginii, că, în ceea ce mă privește, există o pronunțată deose-

bire între ființa mea de toate zilele, ca să zic așa, și ființa mea de pe scenă. În viață sînt timidă, uitucă, mi-e greu să mă concentrez asupra unui lucru anume. Pe scenă... ei, dar dacă pe scenă aș fi o singură clipă așa, ar mai putea fi vorba de creație? Sînt, cu oarecare ușurință, personajul de facturi diferite, pe care mi se cere să-l întruchipez. Spun „cu oarecare ușurință”, pentru că, mai întîi nu-mi place, nu pot să-mi cunosc personajul în datele lui esențiale dintr-o dată, de la primele repetiții; apoi, nu învăț niciodată rolul acasă, nu-mi studiez mișcările și atitudinea în fața oglinzii. Pentru mine, personajul se relevă treptat, la repetiții, și în special pe scenă, cînd un element oarecare, un ton, un costum, sau altceva — știu eu? — îmi dau culoarea specifică a rolului.

Cam pe la începuturile activității, trebuia să joc la Teatrul „Bulandra” rolul unei fete în Vassa Jeleznova; nu-mi găseam „cheia” personajului, nu înțelegeam cum trebuie să se poarte în raporturile sale cu celelalte. Ștefan Ciubotărașu mi-a spus atunci: „Tocmai asta trebuie să reiasă, faptul că nu înțelegi nimic din raporturile false ale lumii în care intri aici. Să fii ca un clopoțel, al cărui sunet...” Dar cum să fii ca un clopoțel, când te simți greoi, te împiedici, când vorbești cu dificultate? În clipa în care am îmbrăcat costumul, m-am simțit, într-adevăr, ca un clopoțel...

Așadar, nu calculez, nu prevăd cum o să fie personajul meu. El se naște, în toată complexitatea, pe scenă, în cadrul și costumul respectiv, în legătură directă cu reacțiile partenerilor etc. Din acest punct de vedere cred în întâmplare, într-un oarecare neprevăzut. Există un inefabil în orice asemenea întruchipare.

Am spus că sînt cu oarecare ușurință personajul... Se va deduce din asta că pentru profesiunea mea cheltuiesc foarte puțină trudă? Că nu mă pregătesc în materie? Sper că nu se va deduce. Pregătirea mea nu e însă specială pentru fiecare rol; e continuă. E continuă, în sensul unei permanente antrenări fizice și, mai ales, psihice. Spun mai ales psihice, pentru că mi se pare că principalul, în joc, e determinat tocmai de un asemenea element imaterial, care este sufletul. Sufletul este acela care animă o

mişcare, un gest; de aceea, dacă nu simt ceva anume, nu pot să schitez un pas. Am și o oarecare deformație profesională, în această privință; observ oamenii, stările lor contradictorii, și caut să pătrund acele cauze care-i fac la un moment dat să ridă sau să plîngă...

Mi-a fost dat să parcurg un registru foarte divers de roluri — de la copii la eroine de comedie și tragedie. Nu mi s-a întîmplat niciodată să fiu stingherită — de regie sau de alți factori — și să fac altceva decît ceea ce simt. Poate să pară curios dacă voi apropia deci imaginea actorului de aceea a unui „căluș” care se zbate să se elibereze de o frînghie cu care-i sînt legate picioarele (am văzut cîndva la televizor un film cu o asemenea secvență). Teoreticienii mă vor înțelege. Actorul este cel mai puțin independent dintre artiști. El nu se exprimă singur, ca un pictor, de pildă, ci intră în combinație cu foarte multe resorturi — umane și materiale. Condiția lui de dependență e ceea ce, pe un plan mai general, e condiția de dependență a omului de societate. De aici, nevoia și necesitatea de a fi, într-un fel, tu însuși, fără să fii niciodată într-adevăr.

La o întrebare de genul „ce-ași fi vrut să fiți dacă n-ași fi fost actriță?” nu cred că aș fi putut răspunde decît: Știu eu? Poate.. poate... dansatoare într-un ansamblu popular. De ce? Nu știu de ce! Și cine ar putea să știe, cu toată certitudinea, ce altceva ar putea fi decît ceea ce este.

Comici italieni în Germania, gravură de Georg Peischner, 1710

